

نشست علمی کارشناسی

مرکز مطالعات اوراسیای مرکزی
(دانشگاه تهران)

با همکاری

بنیاد مطالعات قفقاز

انجمن علمی ایرانی مطالعات منطقه‌ای

برنامه آسیا پاسیفیک

مجمع مجالس آسیایی

مرکز پژوهشی آسیا

و انجمن ایرانی همکاری با یونسکو

۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۰

گزارش کامل

Caucasus Studies Institute
Институт Кавказских Исследований

برنامه آسیا پاسیفیک

مرکز پژوهشی آسیا

نشست علمی-کارشناسی

سیاست اوراسیایی چین و پیامدهای منطقه‌ای آن برای ج.ا. ایران

با تمرکز بر آسیای مرکزی و قفقاز

وبینار با حضور

دکتر محمد حسین دهقانیان

دکترای مطالعات منطقه‌ای از دانشگاه تهران
پژوهشگر میهمان در بنیاد مطالعات قفقاز

دکتر حامد وفایی

عضو هیات علمی دانشگاه تهران
مدیر مرکز پژوهشی آسیا دانشگاه تهران

گزارش کامل^۱

نشست علمی-کارشناسی «سیاست اوراسیایی چین و پیامدهای منطقه‌ای آن برای ج. ا. ایران با تمرکز بر آسیای مرکزی و قفقاز» از سوی مرکز مطالعات اوراسیای مرکزی دانشگاه تهران با همکاری بنیاد مطالعات قفقاز، انجمن ایرانی مطالعات منطقه‌ای (کارگروه اوراسیای مرکزی)، مجمع مجالس آسیایی، برنامه آسیا پاسیفیک، مرکز پژوهشی آسیا و انجمن ایرانی همکاری با یونسکو، در روز ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۰ به صورت وینار برگزار شد. در این نشست دکتر حامد وفایی عضو هیئت علمی دانشگاه تهران و مدیر مرکز پژوهشی آسیا دانشگاه تهران و دکتر محمدحسین دهقانیان دکترای مطالعات منطقه‌ای دانشگاه تهران و پژوهشگر مهمان در بنیاد مطالعات قفقاز، به طرح دیدگاه‌های خود پرداختند. مدیر این نشست دکتر الهه کولایی رئیس مرکز بود. در نود و هفتمین نشست علمی-کارشناسی مرکز مطالعات اوراسیای مرکزی، دکتر کولایی نخست به اهمیت شناخت قدرت‌های بزرگ و منافع و سیاست‌های آنها در مناطق پیرامونی ایران پرداختند. سپس از دکتر حامد وفایی دعوت کردند به طرح دیدگاه خود بپردازند.

دکتر وفایی سخنرانی خود را این گونه آغاز کردند: در مطالعات مربوط به چین، ما از نگاه چینی جا مانده‌ایم و ابزار تحلیل ما، رسانه و منابع غربی است. اگر ما منابع دست اول و اسناد بالادستی چینی در مورد سرخط‌های دیپلماسی اوراسیایی این کشور را مطالعه کنیم به دو محور بر می‌خوریم که چینی‌ها آن را سه رابطه و چهار اقدام می‌نامند. منظور از سه رابطه، ارتباط با موضوع‌های مختلف است. محور اول، چین و محیط پیرامونی و همسایگان است. محور دوم، ارتباط با قطب‌های مختلف جهان و محور

^۱ این گزارش از نوار صوتی سخنرانان محترم در نشست «سیاست اوراسیایی چین و پیامدهای منطقه‌ای آن برای ج. ا. ایران با تمرکز بر آسیای مرکزی و قفقاز» استخراج شده است.

سوم، ارتباط صحیح با موضوع‌های مهم منطقه یا نزدیک به انفجار، این سه محور موضوع‌هایی است که چین بر این باور است در دیپلماسی اوراسیایی خود باید به‌کار ببندد. در مورد چهار اقدام، نخست، استفاده دقیق از زمان، برای تقویت همه‌جانبه خویش است. دوم، نظارت بر کارها با آرامش و مواجهه وزین با موضوع‌های که در جریان است. سوم، پیگیری «پنج اصل» صلح محور و تعاملی به جای ورود به اتحادهای نظامی و رویکردهای تقابلی است. چهارمین، مقابله با خودمحدودسازی و دیپلماسی فعال در تعامل با پیمان‌های منطقه است. این سه رابطه و چهار اقدام را باید تحلیل کنیم تا تصویری از دیپلماسی اوراسیایی کشور چین را بدست بیاوریم.

ایشان در مورد چهار اقدام کشور چین گفتند: اقدام نخست، تقویت دقیق همه‌جانبه در مدیریت زمان است. چینی‌ها یک ضرب‌المثل دارند که «کشور ضعیف دیپلماسی ندارد» و با تکیه به این ضرب‌المثل بر این باورند باید خودشان را همه‌جانبه قوی کنند. اگر بخواهیم چین را بشناسیم، باید با فرهنگ و فلسفه و موضوع‌های کهن چین آشنا باشیم زیرا نقش مهمی در ابعاد سیاست چینی‌ها دارند. با این پیش‌زمینه ذهنی چینی‌ها به سمت تقویت خویشتن، گام اول تقویت همه‌جانبه اقتصاد و امور نظامی است که این دو را چینی‌ها به عنوان اولویت به‌ویژه در حوزه روابط با اوراسیا در نظر دارند. گام دوم، دستیابی به ثبات در تمام حوزه‌ها است. گام سوم، تقویت رابطه با همسایگان و سرانجام تقویت حرکت جهان به سوی جهان چند قطبی را در نظر قرار می‌دهند.

اقدام دوم، نظارت با آرامش و مواجهه وزین با موضوع‌های جاری در حوزه اوراسیا است. چینی‌ها به‌شدت تاکید دارند که به‌صورت مستقیم وارد درگیری نشوند.

چین در روابط با ژاپن، هند، اتحاد شوروی و ایالات متحد مشکلات فراوانی دارد، اما پایه و اساس سیاست خود را «دیپلماسی بدون دشمن» و «دیپلماسی اقدام غیرخشونت‌آمیز» علیه دشمن قرار داده است. بر اساس این اصل دیپلماتیک "چین" شروع‌کننده هیچ تنش در نظام بین‌الملل نبوده است. در تنش‌های میان روسیه و اوکراین و ایالات متحد، برنده میدان چین بود و این به دلیل تحریم‌های که آمریکا علیه روسیه وضع کرد و روسیه قرارداد چندصد میلیاردی با چین بست. چین برنده اختلاف‌هایی شد که هیچ ضلع آن به او مربوط نبود. در رابطه با تحریم‌های ایران هم چین باز برنده است و سود کلانی به‌دست می‌آورد.

اقدام سوم، دخالت نکردن در امور دیگران و ایفای نقش در امور مختلف با بی‌کنشی سستی چین است. چینی‌ها بر این باورند باید مانند آب در سیاست خارجی رفتار کنند. تاثیر گذاری آب این شکل است که از لای صخره‌ها عبور می‌کند. قطره قطره در سنگ نفوذ می‌کند. فقط نیاز به زمان دارد. اقدام چهارم، حرکت بر مبنای «پنج اصل» است. در سال ۱۹۵۳ چوئن لای نخست وزیر و وزیر امور خارجه چین، مطرح کردند که هنوز پنج اصل در دیپلماسی چینی‌ها مورد تاکید است. نخست؛ احترام متقابل به حاکمیت ملی و یکپارچگی سرزمینی کشورها، تجاوزنکردن متقابل و دخالت‌نکردن متقابل در امور داخلی کشورها، منافع مشترک و برابر، در آخر صلح و سازندگی مشترک است.

این پنج محور از ۵۰ سال قبل در سیاست خارجی چین نافذ بوده و همچنان نیز هست. چین در این چارچوب تاکید می‌کند که به پیمان‌های نظامی ورود نمی‌کند. تاکید بر اصول تعاملی به‌جای تقابلی دارد و در نهایت تربیت شفاف قدرت نظامی چین است. آنان بر این باورند که باید قدرت نظامی را تقویت کنند، اما در اتاق شیشه‌ای. یعنی به بقیه اجازه دهند در جریان باشند.

ایشان گفتند: حوزه آخر در دستور کار دیپلماسی اوراسیایی چین، «دیپلماسی فعال چندجانبه‌گرا» با حضور مثبت در پیمان‌های منطقه است. در مورد اهمیت آسیای مرکزی در راهبردهای اوراسیای چین باید گفت، چینی‌ها برای احیای جاده ابریشم دو پهنه را در نظر گرفتند. پهنه اول از آسیای مرکزی عبور می‌کند به خاورمیانه و تا اروپا می‌رسد. پهنه دوم «دریایی» است که تا اقیانوس هند و مدیترانه هم شامل می‌شود.

برای درک دیپلماسی آسیای مرکزی چین به چهار عامل نیاز داریم. عامل نخست، اصول و سیاست کلان در سیاست خارجی چین. عامل دوم، منافع بنیادین چین در آسیای مرکزی. عامل سوم سیاست‌های چین در پیرامون. عامل چهارم ویژگی‌های آسیای مرکزی است که زوایایی را به دیپلماسی چینی اضافه می‌کند. دکتر وفایی در ادامه در مورد منافع چین در آسیای مرکزی گفتند: چین بیش از ۳۰۰۰ کیلومتر با آسیای مرکزی مرز دارد. امنیت مرزی در این حوزه بسیار مهم است. حوزه دیگر مقابله با جنبش ترکستان شرقی یا گروه‌های تروریستی چین است که در آسیای مرکزی پایگاه و ارتباطاتی دارند. این موضوع امروز به بخشی از دیپلماسی ویژه چین در این منطقه تبدیل شده که به امنیت ملی چین گره خورده است.

آسیای مرکزی ضعیف‌ترین حوزه پیرامونی چین محسوب می‌شود. یک مسئله مهم چین در آسیای مرکزی، توجه به شاخص‌های روسی‌سازی در این منطقه است. چین که قدرت نوظهوری در آسیای مرکزی به‌شمار می‌آید، به دنبال متوازن‌سازی قدرت با روسیه در این منطقه است. البته که برخوردهایی وجود دارد اما به دلیل منافع مشترک، فروکش می‌کند. ایشان در ادامه گفتند: برای اینکه ببینیم نگاه اوراسیای چینی در حوزه اوراسیا چه مسائلی را متوجه ایران می‌کند، باید نخست جایگاه ایران در سیاست خارجی چین بررسی کنیم.

بعد از قرارداد ۲۵ ساله، برخی می‌گفتند چین برنامه طولانی مدت با ایران ندارد و روی ایران برنامه‌ریزی طولانی مدت نکرده است. یک بخش‌هایی درست است، به شرطی که جایگاه واقعی ایران در سیاست خارجی چین را بدانیم. در حلقه اولویت‌های دیپلماسی کشورهای مقابل چین، ایران در «حلقه چهارم» قرار دارد. لایه اول ایالات متحد آمریکا است. لایه دوم، روسیه هند و ژاپن، لایه سوم همسایگان و محیط پیرامون و لایه چهارم ایران، عربستان و اسرائیل. بخش بزرگی از دیپلماسی چین را دیپلماسی اوراسیایی تشکیل می‌دهد. بخشی از این دیپلماسی شامل دیپلماسی آسیای مرکزی است. ایران هم در دیپلماسی اوراسیایی هم در دیپلماسی آسیای مرکزی جای دارد.

حضور چین در این منطقه هم فرصت‌ها و هم چالش‌هایی برای ما داشته است: در رابطه با حضور چین در حوزه تهدیدهای امنیتی نرم، هم در حوزه نفوذ قدرت‌های فرامنطقه که از دغدغه‌های جمهوری اسلامی هست و هم در حوزه حفظ ثبات آسیای مرکزی که اگر در آن جنگ و آشوب شود، برای ایران هم نتیجه نامطلوب دارد. در موضوع‌های امنیتی ایران و چین در حوزه آسیای مرکزی منافع مشترک دارند. حضور چین در این منطقه چالش‌هایی را متوجه ایران کرده است. بخش اول تجارت است. ایران ظرفیت‌های زیادی برای دادوستد اقتصادی با این منطقه دارد که اگر چین حضور نداشت بهره زیادی می‌برد. اما حضور چین به‌عنوان قدرت بزرگ اقتصادی که وام‌های زیادی به این کشورها داده و پروژه‌های مختلفی دارد و نیز محدودیت‌های جمهوری اسلامی، از نظر تحریم‌ها و بحث‌های ایدئولوژیک سبب شده به‌ویژه در بخش تجارت و همکاری‌های زیرساختی در میان ایران و آسیای مرکزی ضعف‌های جدی وجود داشته باشد.

ایشان در بخش پایانی سخنرانی گفتند: ما باید در گام نخست یک برنامه‌ریزی راهبردی به معنای واقعی کلمه برای تعامل با چین، به عنوان قدرت بزرگ منطقه و قدرت مسلم آینده، هم در منطقه و هم در نظام بین‌الملل داشته باشیم. ما تفاهم بیست و پنج ساله را بعد از چند سال تاخیر با چین امضا کردیم. به باور من فضایی که در ایران حاکم است متناسب با یک برنامه راهبردی نیست. ما برای روابط ایران و چین «مشارکت جامع راهبردی» تنظیم کردیم. امروز روابط با چین نه مشارکتی، نه جامع و نه راهبردی است.

بحث بعدی متوازن‌سازی تعامل با چین است. ما نباید وزنه تعامل با چین را سنگین کنیم. ما باید با قدرت‌های کوچک‌تر، مانند کره جنوبی و هند وارد تعاملاتی شویم تا تعادل میان ایران و چین حفظ شود. امروز ۳۰ درصد حجم تجارت خارجی ما با چین است و باید مدیریت شود. گام بعدی تعامل دقیق و بهره‌گیری از ظرفیت‌های دیپلماسی منطقه‌ای ایران در حوزه آسیای مرکزی و تعریف چارچوب‌های جدید برای همکاری‌های متناسب با مقتضیات جدید زمانی است.

در ادامه آقای دکتر دهقانیان به تعریف سیاست خارجی چین با استفاده از مفهوم ژئواکونومی پرداختند و گفتند: چین جز در حوزه دریای چین جنوبی، موارد اختلافی و جزایر مربوط به تنگه تایوان، در دیگر حوزه‌ها بر مبنای اصول ژئواکونومی رفتار می‌کند. این به چه معناست؟ به این معناست که چین از ابزارهای اقتصادی برای رسیدن به اهداف ژئوپلیتیک بهره می‌برد. ایشان با طرح این پرسش که «راهبرد راه ابریشم جنوبی چین چه پیامدهای در منطقه آسیای مرکزی خواهد داشت؟» گفتند: بر اساس پژوهش‌ها به این نتیجه رسیدم که چین با این ابتکار عمل ساختار نظام

منطقه‌ای در آسیای مرکزی را متحول خواهد کرد. به این معنا که اگر آسیای مرکزی تا پیش از این یک مجموعه امنیتی وابسته به روسیه بود، به تدریج تبدیل به یک مجموعه امنیتی با حضور دو قدرت بزرگ می‌شود. این دو قدرت بزرگ به‌طور غیرمستقیم، تفاهمی هم بین خود ایجاد و تقسیم کار کردند. به این صورت که چین درحوزه ژئواکونومی و روسیه در حوزه ژئوپلیتیک "هژمونی" منطقه را به‌دست گرفتند.

مجموعه دلایل راهبردی چین برای حضور در آسیای مرکزی به سه سطح تحلیل داخلی و منطقه‌ای و بین‌المللی تقسیم می‌شود. در سطح داخلی تغییر سیاست خارجی چین در دوره شی جین پینگ از سیاستی مبتنی بر اصل حرکت با چراغ خاموش به سیاست خارجی جسورانه و کنش‌گرانه تبدیل شد. الگوی اقتصادی چین از الگوی صادرات محور هم به الگوی اقتصادی مبتنی بر صنایع پیشرفته تغییر کرد. در سطح منطقه باید اشاره کرد منطقه آسیای مرکزی منطقه بسیار مهم برای چین است و از نظر منابع انرژی و همچنین از نظر امنیتی آسیای مرکزی و ارتباط آن با جدایی‌طلبی استان شین‌جیانگ بسیار برای چین اهمیت دارد. در سطح بین‌المللی میتوان گفت چین به‌دنبال تغییر موازنه ژئوپلیتیک در دنیا به سود خود با استفاده از این ابتکار است. ایشان در رابطه با پیامدهای کمر بند راه ابریشم نوین گفتند: ابتکار کمر بند راه قطبیت در مجموعه آسیای مرکزی را تغییر داده است. چین مرزهای آسیای مرکزی را تغییر داده است. همچنین امنیتی‌سازی منافع چین رخ داده است. اگر به رویکرد ایران در برابر کمر بند راه پردازیم، ایران در هر سه حوزه ژئوپلیتیک، ژئواکونومیک و ژئوکالچر ظرفیت بالایی دارد، اما در هیچ کدام به نتیجه مطلوب نرسیده است.

پیشینه روابط ایران با آسیای مرکزی را بعد از فروپاشی اتحاد شوروی به سه دوره می‌توان تقسیم کرد: دوره اول از فروپاشی شوروی تا اواسط

دهه ۱۹۹۰، در این دوره روسیه از منطقه پا پس کشیده بود. سیاست نگاه به غرب یلتسین به طور کامل بر روابط روسیه با غرب حاکم بود. ایران یک رویکرد ژئوپلیتیک و ایدئولوژیک در منطقه پیاده کرد. میانه دهه ۱۹۹۰ با تغییر سیاست خارجی روسیه، شکل گیری نگاه به شرق و اوراسیاگرایی، اهمیت روابط ایران با روسیه در مقابل غرب احساس شد. اما آنچه مانع تحقق این سیاست شد، تقابل ایران و امریکا بود. امریکا با هدف محاصره و انزوای ایران تلاش کرد پروژه های زیرساختی را با دور زدن ایران اجرا کند. این سیاست سبب شد سیاست ژئواکونومیک ایران با شکست روبه رو شود. در دوره سوم ایران زیر تاثیر تحریم های بین المللی قرار گرفت و به یک بازیگر منفعل در آسیای مرکزی تبدیل شد و شاهد نفوذ بازیگران دیگر مانند چین در منطقه شد.

ایشان در بخش پایانی گفتند: با توجه به اینکه ایران در دو رویکرد ژئواکونومیک و ژئوپلیتیک در منطقه ناکام مانده، بهتر است راهبرد ژئوکالچر را دنبال کند. سوال این است آیا ایران می تواند برای یک دیپلماسی فرهنگی فعال راهبردی داشته باشد؟ یکی از فرصت های مهم برای ایران در آسیای مرکزی، میراث مشترک تاریخی و فرهنگی است، اما ضعف این محور می تواند سبب ایجاد حساسیت منفی شود.

همانطور که می دانیم از نظر دینی میان ایران و آسیای مرکزی جدایی ایجاد شده است. این تفاوت از عواملی است که مانع پیوند شده که باید با یک رویکرد عمل گرایانه جبران شود. هویت یابی برای کشورهای این منطقه بسیار مهم است. این به ایران امتیازی می دهد که بتواند نقش خود را ایفا کند. اما در برابر آن، ضعف ما این است که برنامه مدون و استراتژی مشخصی برای پیشبرد هدف ها در منطقه نداریم.

شریکان اصلی تجاری آسیای مرکزی در سال ۲۰۲۰ در حوزه واردات، به ترتیب روسیه، چین، اتحادیه اروپا و کره جنوبی، ترکیه، امریکا، روسیه سفید، ژاپن، هند و سوئیس و در حوزه صادرات به ترتیب: اتحادیه اروپا، چین، روسیه، ترکیه، سوئیس، کره جنوبی و افغانستان بودند. نکته جالب توجه نبودن نام ایران در این فهرست است. با این که سومین کشور بزرگ منطقه محسوب می‌شود. جای تاسف دارد و نشان از شکست سیاست ما در منطقه بوده است.

خانم دکتر کولایی در ادامه با طرح موضوع وام‌های کلان چین به کشورهای آسیای مرکزی مانند ترکمنستان در سیاست‌های منطقه‌ای چین و نگرانی کشورها برای بدهکار بودن گفتند: چین هم مانند هر کشوری به دنبال منافع ملی خود است. اما تکرار تجربه و در دام بدهی‌های چین افتادن امروز یک نگرانی هست، برای کشورهایی که به دنبال توسعه روابط با چین از این راه هستند.

اقای دکتر وفایی در پاسخ به پرسش دکتر کولایی درباره «تجربه کشورهای مختلف در همسایگی چین از نگاه ایران» گفتند: با توجه به بررسی‌ها منابع چینی؛ پنج ماه پس از کرونا و علاوه بر مسائل و محدودیت‌های بهداشتی کشورها و نرخ بالای بدهی‌های بعضی کشورهای در حال توسعه در دوران اوج رکود اقتصادی کشورها این مسئله مطرح شد، که چین شاید بخشی از بدهی خود را ببخشد. چین بر این باور است غیر از منافع اقتصادی یک جریان فرهنگی باید ایجاد کند که با بحث چین‌هراسی که غربی‌ها به آن دامن می‌زنند، مقابله شود. یک بحث دیگر ظرفیت بزرگی که در کشور چین وجود دارد کشورهای دیگر از تعامل رودررو می‌ترسند. کشورها در قالب مجموعه و اتحادیه‌ها (آسه

آن/ اروپا/ کشورهای عرب) با چین وارد تعامل می‌شوند اما ایران به صورت مستقیم وارد تعامل شده است. به نظر من ایران به دلیل ظرفیت‌های بالا خود در بحث منابع انرژی می‌تواند به فرمول‌هایی برسد که مشکلاتی را که بعضی کشورهای در حال توسعه در تعامل با چین با آن روبه‌رو شده‌اند، گرفتار نشود.

آقای دکتر دهقانیان در پاسخ به پرسش که «بندر چابهار با اینکه معاف از تحریم‌های آمریکا بود، اما چرا پیشرفتی نکرده و اینکه آیا چین و روسیه گسترش این کمربند را با طرح گسترش کمربند یک راه و یک جاده در تضاد می‌بینند» گفتند: کشورها برای وابسته نشدن باید اصل متنوع‌سازی را در دستورکار قرار دهد. همان کاری که چین انجام داده است. چین در همه زمینه‌ها به‌ویژه واردات انرژی متنوع‌سازی کرده است. مهم‌ترین دلیلی که در چابهار مانع توسعه شده است، بحث تحریم‌ها است. اگر هند مایل بود در این منطقه سرمایه‌گذاری کند، بازهم آمریکا دست چین را بسته بود. تعامل هند با آمریکا به حدی است که هند هیچگاه با به خطر انداختن منافع خود در چابهار سرمایه‌گذاری انجام نمی‌دهد. بندر گوادر در پاکستان اهمیت استراتژیک بیشتری از چابهار برای چین دارد. یکی از استادان چینی وابسته به آکادمی علوم اجتماعی چین در پاسخ به این پرسش که چرا چین در بندر گوادر پاکستان سرمایه‌گذاری‌های انجام می‌دهد، اما در چابهار انجام نمی‌دهد؟ گفت آیا ایران حاضر است امتیازهایی را که پاکستان به چین می‌دهد، به ما بدهد. این نشان می‌دهد که باید منافع کشور چین برای انجام سرمایه‌گذاری تامین شود. هیچ کشوری بی‌دلیل سرمایه‌گذاری نمی‌کند. آن امتیازها را ایران به‌دلیل محدود شدن استقلال حاضر نیست به چین بدهد. بنابراین سرمایه‌گذاری صورت نمی‌گیرد.

آقای دکتر وفایی در پاسخ به این پرسش که «با توجه به شرایط فعلی ایران تفاهم‌نامه با چین آیا به سود ایران خواهد بود یا خیر؟» گفتند: در موقعیت کنونی هر کس در جایگاه قدرت ایران بر سر کار باشد، برنامه‌ریزی برای ارتباط بلند مدت با چین در جهت منافع ملی کشور است. امروز چین کارخانه جهان است. امروز در دنیا برای ارتباط بلندمدت با چین مسابقه در جریان است. بزرگ‌ترین شریک‌های چین دشمنان چین هستند. چین با آمریکا در جنگ تجاری است، با این حال بزرگ‌ترین شریک تجاری یکدیگر هستند. این به معنای استفاده از ظرفیت‌ها است. ایران در هر شرایطی باشد نمی‌تواند ارتباط خود را با کارخانه جهان قطع کند و حکیمانه‌ترین ارتباط با کارخانه جهان رابطه طولانی‌مدت است. برای رابطه طولانی‌مدت یک برنامه لازم است که دو کشور تدوین کرده‌اند. اصل این کار به نظر بنده درست و درخور تقدیر است.

در پایان این نشست، دکتر کولایی از حضور و سخنرانی دکتر وفایی و دکتر دهقانیان تشکر کردند.

پایان

انجمن ایرانی مطالعات منطقه‌ای

آدرس: تهران، خیابان انقلاب، دانشکده

حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.

تلفن: ۰۲۱۶۶۴۱۹۸۰۴

نمابر: ۰۲۱۶۶۴۱۹۷۰۴-۰۲۱۶۶۹۵۳۹۹۶۰

پست الکترونیک:

info@irsa.org.ir

تارنما:

irsa.org.ir

تهیه گزارش: سمیه بابازاده

Iranian Regional Studies Association

Address: Faculty of Law and
Political Science, University of
Tehran, Enghelab Ave, Tehran,
Iran.

Website: irsa.org.ir

Email: info@irsa.org.ir

Tel No: +982166419704